

Kommunstyrelsen

Fristad åt förföljda författare

Motion den 23 september 2014 av Sidney Holm, Gudrun Hubendick, Per Chrisander, Kerstin Nöre Söderbaum (MP).

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige fattar följande beslut.

Kommunfullmäktige noterar att arbetet med flyktingmottagning i Nacka kommun även ger utrymme för förföljda författare. Förslagen i motionen är därmed färdigbehandlade.

Sammanfattning

Motionärerna föreslår att Nacka kommun blir en fristadskommun åt förföljda författare, vilket betyder att kommunen ansluter sig i ICORN (International Cities of Refuge Networks). Motionärerna föreslår även att kommunen tillsätter en fristadskoordinator.

För närvarande finns det elva svenska kommuner, län eller regioner som är listade som fristäder hos ICORN. Dessa är Dalarna, Göteborg, Jönköping, Malmö, Norrköping, Sigtuna, Skellefteå, Skåne, Stockholm, Uppsala och Växjö. ICORN uppskattar kostnaden för att vara en fristadskommun till ca 300-400 tkr årligen.

Det finns en politisk samstämmighet om att kommunen aktivt ska arbeta med flyktingmottagande. De kostnader som är förenade med medlemskapet i ICORN kan bättre nyttjas för att utveckla Nackas flyktingmottagande. Det är också kommunalrättsligt tveksamt till om det ingår i den kommunala kompetensen att skicka utrikespolitiska signaler genom ICORN:s syfte att ge en signal till bland annat förtryckande stater om att det finns ett alternativ till tystnad. Utrikespolitik är en fråga för staten.

Förslagen i motionen

Motionärerna föreslår att

- Nacka kommun ansöker om medlemskap i den internationella organisationen ICORN

- Nacka kommun ansluter sig till ICORN: s fristadsprogram och blir en fristadskommun för förföljda författare
- Nacka kommun tillsätter en fristadskoordinator inom ramen för fristadsprogrammet

Stadsledningskontorets utredning och bedömning

Bakgrund

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade den 25 mars 2014 (KFKS 2013/573-869 § 40) att återremittera ärendet ”Fristad åt förföljda författare” till stadsledningskontoret. Förslag till beslut hade tagits fram av Kulturnämnden 10 oktober 2013 (KUN 2013/45-860).

Kulturnämnden föreslog kommunfullmäktige att avslå motionen. Enligt sammanträdesprotokollet för kommunstyrelsens arbetsutskott återremitterades ärendet för att bättre belysa fristadssystemets särart jämfört med det reguljära asylsystemet för hotade och förföljda personer. En komplettering med beskrivning av bedömda åtaganden och kostnader som är förknippade med att vara fristadskommun önskades. En beskrivning önskades också av i vilken utsträckning staten ger bidrag för de kostnader som uppstår genom fristadssystemet samt hur Nackas mottagande av skyddsbehövande flyktingar och asylsökande i övrigt ser ut. En redovisning av erfarenheter från hittillsvarande fristadskommuner skulle också göras.

Fristadssystemet

Fristadssystemet särart och främsta syfte är att skydda yttrandefriheten och försvara det fria ordet. För att vara en fristad åtar kommunen sig att erbjuda hotade författare, konstnärer, journalister mm skydd och försörjning i två år tillsammans med eventuellt medföljande familjemedlemmar. En fristadskommun bör också tillsätta en fristadskoordinator som ska hjälpa fristadsförfattare och konstnärer att integreras i det svenska samhället. Fristadssystemet består idag av ett fyrtiotal städer som är anslutna och administreras av stiftelsen ICORN i Stavanger i Norge.

Att författare, konstnärer och journalister förföljs och fängslas är ett hot mot yttrandefriheten. Detta är anledningen till att flera svenska städer bestämt sig för att ansluta sig till fristadssystemet. I nuläget är det elva svenska städer, län och regioner som är medlemmar.

Erfarenhet från andra fristadskommuner i Sverige

Fem av de elva svenska kommuner, län eller regioner som är listade som fristäder har kontaktats och samtliga menar att det inte går att få något statliga bidrag per automatik. Det går dock att söka bidrag från statens kulturråd för särskilda projekt kopplade till fristad exempelvis för översättningar och resor.

Uppsala avsätter 250 tkr per år för fristadsprogrammet. Kommunen betalar 10 tkr varje månad till fristadsförfattaren och 14 tkr per månad om författaren kommer tillsammans med familjemedlemmar. Kostnader för fristadskoordinator är inte inräknade då uppdraget

integreras i tjänsten som flyktingsamordnare. Göteborg avsätter 400 tkr per år där ett statligt bidrag på 100 tkr är inräknat. Kommunen betonar att den inte tar emot hela familjer utan endast ensamstående fristadsförfattare. Växjö kommun uppger att den avsätter 450 tkr per år och att detta möjligen kommer att höjas något då arbetet är mer tidskrävande än budgeterat.

Landstinget i Jönköping har avsatt 300 tkr per år och samarbetar med Jönköpings kommun som stödjer författaren ekonomiskt med lägenhet och arbetsredskap. Jönköpings erfarenhet av att vara fristadskommun är att det är ett arbete som gör skillnad då det värnar yttrandefrihet och demokratiska rättigheter. Även om man inte kan hjälpa alla kan man ändå hjälpa en författare till en trygg och säker tillvaro för fortsatt skrivande.

Kommun, län eller region	Ansök om statligt bidrag	Kostnader per år	Anställt en fristadskoordinator
Uppsala	Nej	250 tkr	Nej
Sigtuna	Nej	350 tkr	Ja
Göteborg	Ja, 100 tkr	400 tkr	Ja
Växjö	Nej	450 tkr	Ja
Landstinget i Jönköping	Nej	300 tkr	Ja

Flyktningmottagandet i Nacka kommun

Överenskommelsen mellan Nacka kommun och länsstyrelsen innebär bland annat att kommunen förpliktigade sig att under 2013 ta emot 87-122 personer. Kommunen tog enligt socialtjänsten emot 107 flyktingar år 2013, varav 48 personer blev kommunmottagna enligt Migrationsverkets beräkning. Resterande är bland annat flyktingar som flyttat från andra kommuner till Nacka och majoriteten av dessa har eget boende. 2014 tog kommunen emot 157 flyktingar.

Nacka kommun har ökat antalet asylplatser för ensamkommande barn. Kommunen har haft ett reglerat mottagande sedan 2007. Till och med september 2014 hade kommunen under det året tagit emot 31 ensamkommande flyktingbarn på 15 platser. Det fanns även 55 pågående ärenden gällande ensamkommande flyktingbarn som var aktuella för asyl och uppehållstillstånd. Antalet asylplatser för ensamkommande flyktingbarn ska utökas under 2015. Det största hindret är bostadsbristen.

Både socialnämnden och arbets- och företagsnämnden är engagerade i arbetet gällande mottagande av flyktingar och asylsökande. Arbets- och företagsnämnden ansvarar för flyktningmottagandet och för att samordna integrationsinsatserna i kommunen.

Kommunen har haft en funktion som flyktingsamordnare som nu omvandlats till etableringsstrateg. Denne arbetar med att hjälpa vuxna flyktingar att etablera och integrera sig i samhället. Etableringsstrategen arbetar också med att initiera utvecklingsbehov för flyktingar tills de komma till sin rätt inom jobb, utbildning, bostads- och fritidsmiljöer. Vid

sidan av etableringsstrategen finns en resurssamordnare inom utbildningsenheten som arbetar med att stötta skolorna i mottagandet av flyktingbarn. Socialnämnden arbetar med placering av ensamkommande flyktingbarn, vård och omsorg, god man för underåriga barn osv.

Kommunfullmäktige har en uttalad politisk vilja om att ta ett större ansvar för flyktingmottagandet. I Mål och budget 2015-2017 anges att "Ett generöst och välkommande flyktingmottagande är självklart för oss. Jobb och utbildning är nyckelfaktorer för en lyckosam integration." I mål och budget anges också att "I takt med att konflikthärdarna runt om i världen ökar så har vi, liksom alla Stockholmskommuner, under de närmaste åren en stor utmaning i att ta emot fler flyktingar". Nacka kommuns vision "Öppenhet och mångfald" är ytterligare ett exempel på den politiska viljan.

Jämförelse mellan Nackas flyktingmottagande och fristadssystemet

Det som skiljer fristadssystemets från ordinarie flyktingmottagande är dess syfte att främja yttrandefriheten genom att hjälpa förföljda författare och konstnärer till frihet.

Många asylsökande och flyktingar behöver skyddas från förföljelse, krig eller hot från sina hemländer. Att ta emot dessa och hjälpa dem att etablera sig i samhället främjar också demokratin, vilken yttrandefriheten är en del av. Nacka kommuns övergripande inriktning och arbete kring flyktingmottagande, integration och invandring är att kommunen ska bidra till att de som söker sig till och får stanna i Sverige får ett gott mottagande. Detta i ett samhälle där alla känner sig välkomna och kan komma till sin rätt inom jobb, utbildning, bostads- och fritidsmiljöer.

Den inställning som Nacka kommun har i sitt arbete med flyktingmottagande inrymmer många av de kriterier som finns inom fristadssystemet, och de uppgifter som anges för en fristadskoordinator är i princip desamma som uppgifterna för kommunens etableringsstrateg.

Bedömning

Nacka kommun har ett stort engagemang i flyktingmottagandet och strävar efter att ytterligare utveckla det. Ett medlemskap i ICORN och en satsning för resurser för vissa specifika författare bör sättas i relation till kommunens arbete för ett utökat flyktingmottagande och ett större ansvar för mottagande av ensamkommande flyktingbarn. De resurser fristadssystemet skulle kräva kan istället användas i kommunens arbete för ett ökat flyktingmottagande.

I bedömningen ska också vägas in att förvaltningsrätten i Falun i en dom den 1 juli 2014¹ upphävt kommunfullmäktiges i Gävle beslut att söka om medlemskap i ICORN. Grunden

¹ Mål nr 1612-14

för upphävandet var att ett av syftena med ICORN:s verksamhet är att ge en signal till bland annat förtryckande stater om att det finns ett alternativ till tystnad. Beslut som skickar sådana signaler bedömdes av förvaltningsrätten vara av utrikespolitisk karaktär och faller därmed utanför den kommunala kompetensen.

Ekonomiska konsekvenser

Stadsledningskontorets förslag är att motionen avslås. Förslaget får då inga ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för barn

Nacka kommuns arbete med mottagande av ungdomar, barnfamiljer och ensamkommande flyktingbarn är prioriterat inom etableringsprocessen. Genom att ungdomar, ensamkommande flyktingbarn eller barnfamiljer prioriteras främjas goda uppväxtvillkor för dessa barn som är i stort behov av utbildning, bostad, god man osv.

Bilagor

1. Motion Fristad åt förföljda författare
2. Sammanträdesprotokoll 25 mars 2014 (§ 40 KFKS 2013/573-869)
3. Sammanträdesprotokoll 10 oktober 2013 (§ 77 KUN 2013/45-860)
4. Tjänsteskrivelse KUN 2013/45-860

Lena Dahlstedt
Stadsdirektör
Stadsledningskontoret

Anna Gidmark
Förnyelseenheten